

А кінь, красивий кінь...

Богдан Сушинський

А КІНЬ, КРАСИВИЙ КІНЬ...

"Без мене цей світ сотворено,
без мене його й знищать, бо до того
йдеться, м-би-га-га!" —
(з "епохальних" роздумів головного
героя цієї новелетти)

1

...А ниділа ця конюшня на березі річки, на пологому, незграбно обтесаному давньою повіддю узвишші, брунатний схил якого все загрозливіше нависав над затокою.

Весняні потоки шматували його, а ріка підточувала, щораз далі вриваючись у берег. Тож, спускаючись до неї, старший конюх — літній чоловік з квадратною, кошлатою головою, підборіддя якої покоїлося на опуклих грудях, (бо й озирався він якось по-вовчому, обертаючись усім тулубом), — завжди зупинявся біля скелі й зазірав під кам'яний дашок, намагаючись визначити, чи далеко проникла її течія під узвишшя. На вершину він завжди повертався з твердим переконанням, що наступної весни весь цей вигин обов'язково зсунеться у річку. Та й люто лаяв усіх, кому заманулося будувати конюшню саме тут, на березі, на порепаному пагорбі, час од часу вибухаючи при цьому своїм гортанно-хрипкуватим кличем: "М-би-га-га!"

Однак минали роки, а давня, вросла в землю дерев'яна будівля стояла, і, всупереч найпохмурішим передчуттям цього похмурого чоловіка, не зсувалася. Тільки й того, що коней на ній меншало, а ті, що ще лишалися, старіли та хирлявіли. Село ж — велике, з міцними кам'яними будівлями на розритих пагорбах, обачливо трималося подалі і від ріки, і від цього конячого табору; та й усе рідше згадувало про існування коней, легко обходячись машинами.

Втім, саме воно теж тулилося зараз попід висотними міськими кварталами — вже не певне себе, пригнічене та приречено мовчазне. Й останнім часом старший конюх усе частіше сідав на лавку, у гайку біля конюшні, — не до річки лицем, як раніше, а до міста. І погляд його, хоча й не яснішав, бо вже не здатний був прояснитися по стількох роках незворушного споглядання, але все одно підсвічувався хитрувато-хижим блиском.

У такі хвилини він скидався на цигана, каруца якого розламалася за десять хвилин шляху до торжища, де не мав що ні продавати, ні купувати, і саме тому поспішав до нього завзятіше за всіх інших.

Старший конюх уже добре знав, що там, у місті, коні йому не знадобляться. І не

жалкував за ними. Він взагалі вже ні за чим у цьому селі та на цьому світі не жалкував. Просто, чекав, коли село почнуть зносити під міську забудову; коли вийде на пенсію, коли... Зрештою, він і сам до пуття не розумів, чого чекає. Жив, бо не вмиралося, – й усе тут, м-би-га-га!.

* * *

... Ну а хлопчину однолітки чомусь дразнили "Гоциком". Й уперше він заявився на конюшні тижнів зо два тому – забіг якось, рятуючись від гурту зірвиголів, котрі гналися за ним, волаючи: "Гоцик-моцик! Гоцик-моцик!"

Ось тоді конюх і заступився був за нього. Тепер уже й сам не знає чому. Ніколи раніше ні за кого не заступався, — навіть звички такої не мав – а тут раптом... Філософія буття у нього була простою: "Без мене світ цей сотворено, без мене його й знищать, бо до того йдеться, м-би-га-га!"

Вони вже давно існували немовби порізно: світ, з його задушливими містами і вимираючими селами, сам по собі, а він, старший конюх, – з рештками свого, нікому тепер уже по-справжньому не потрібного, конячого табору, – сам по собі. Теж нікому не потрібний. І нічого не вдієш, так повелося.

Але того разу старший конюх все ж таки заступився за цього дивакуватого Гоцика, розлючено — "м-би-га-га!" — махнув кілька разів вилами, розганяючи бездушну, пововчому жорстоку хлоп'ячу зграю. Відтоді Гоцик і навідується сюди: щодня, та завжди – в надобідню пору.

Справжнього імені його старший конюх так і не знав, бо хлопчина був нетутешній: чи то з міста, чи з отих, котрі щоліта наїжджають з усіх-усюд, поближче до села і річки, – та зрештою, він і не цікавився його ім'ям. Навіщо?

... Був же той хлопчина страшенно худючий, з великою головою і хворобливим жовтим обличчям, на якому усе надміру видовжене та плескاته, і під витрішкуватими очима темніли коричневі, старечі якісь, півкола.

Плечі Гоцика теж видавалися неприродно високо піднятими, загостреними і кістлявими, так що, придивляючись до нього, старший конюх тільки нервово посіпувався, жахаючись якоїсь страшної думки, яка вже багато разів зароджувалася десь у глибинах свідомості, але так і не змогла остаточно осяяти його. Можливо, вона саме в тому й полягала, що старший конюх ніяк не міг збагнути: яким чином життя усе ще тримається тіла цього: "М-би-га-га"?!

Що ж до самого Гоцика, то він притлумлено, і, водночас, панічно, забобонно побоювався цього неповороткого, вічно набиченого конюха-велетня, який, звичайно ж, відчував до нього точнісінько таку неприязнь, як і всі навколо.

Як би там не було, а Гоцик ніколи не ступав далі конов'язі. Та й біля неї теж крутився недовго. Прийде, стане за кілька кроків од крайнього коня, затисне голову-диньку плечиками-крильцями, стулить тонісінькі ніжки-сірнички, і завмре...

До чого ж уже збайдужілим був конюх до всього, що коїться на цьому світі, а й він не стримувався: відривався від роботи, зиркав на хлопчину і щораз замислено казав собі: "М-би-га-га!...Стоїть. А чого ... стоїть?!"

І, доки Гоцик отак стояв, старший конюх час від часу поглядав на нього, нервово шкріб неголеним підборіддям кошлаті груди, й бурчав:

— І як ото воно світа тримається... отаке, м-би-га-га?! От же ж ірод, от ірод!...

Старший конюх терпіти не міг, коли на конюшні з'являвся хтось сторонній, а цей хлопчисько – то просто дратував його до знемоги. Прийде, витріщиться, і стоїть... Якого б ото дідька?! На щастя своє, хлопчина не міг знати, що там думає про нього цей вовкуватий дядько, який не тільки його, а й взагалі людей недолюблював. Коней ще так-сяк терпів, бо це ж все-таки... коні, то вже якось при звичаївся; але людей... М-би-га-га!

2

Як не дивно, але в перші дні Гоцик щоразу навідувався до конюшні з тими ж таки хлопцями, які з нього постійно дражнилися, а, десь подалі від очей старого конюха, можливо, й лупцювали; і стояв біля конов'язі, аж поки вони не поверталися з річки.

Одначе згодом почав з'являтися сам. Прийде, постоїть, постоїть... і чалапає собі, геть. Бо й ходив він теж якось дивно: за кожним кроком, разом із ногою, в нього підіймалося плече, і здавалося, що кістляве тільце його складається з двох незалежних одна від одної частин. І, якби не тонюсінька шийка, що якимось дивом з'єднувала їх, вони просто розпалися б. М-би-га-га!...

Та одного разу, зиркнувши на Гоцика, старший конюх раптом відкрив для себе, що хлопчина не просто милується кінями, а завжди зупиняється з того боку, де крайньою була прив'язана кобила Мирка.

Приземкувату, худу, з обвисли черевом і посіченим лишаями крупом, конячину цю давно слід було вибракувати, але коней і так обмаль, а начальству й без Мирки клопоту вистачало. Так вона й переводила корм – стара, безплідна коняка, забута й нікому не потрібна. Лиш коли-не-коли старший конюх наважувався впрягати її, щоб відвезти від конюшні гній, або привезти з поля трави. З'являтися ж на такій шкапині десь поміж людей він вважав не гідним себе.

Так ото, за примітивши, що, зазвичай, Гоцик зупиняється біля Мирки, старший конюх спочатку не повірив собі: "Чому саме біля неї, м-би-га-га?! Інших коней нема, чи що?!" А, щоб перевірити своє відкриття, наступного дня, в надобідню пору, саме тоді, як мав надійти хлопчина, перевів Мирку на інший бік конов'язі, прив'язавши між двома жеребцями. І хоча жеребці люто кусали стару кобилу, старший конюх тільки загадково посміхався та позирав на шлях, на якому ось-ось мав заявитися цей херувимчик.

І невдовзі Гоцик справді з'явився. Причалапав, зупинився на тому ж місці, що й завжди, загострив свої крильця-плечики, і тільки тоді раптом помітив, що перед ним не Мирка, а якийсь інший кінь, який ніколи раніше тут не стояв.

Гоцик обернувся до старшого конюха, що незворушно димів собі цигаркою, заправленою у довжелезний мундштук-люльку, і добру хвилину безпорадно, скривджено дивився на нього.

— "Не подобається, м-би-га-га! – втішався конюх. — Мирку йому подавай, одо-роб-ло міське!"

Та, поки конюх отак, подумки, знущався над ним, Гоцик обережно, мовби крадучись, обійшов конов'язь, і зупинився по той бік її. Відтепер конюх уже не бачив Гоцика, але саме ця обставина упевнила його, що не помилився: хлопчина відшукав-таки свою Мирку і тепер стоїть біля неї.

— М-би-га-га?!.. - вражено прогудів старший конюх, висловлюючи цим і невдоволення своє, і безмежне здивування. Далі відкинув хомут, якого взявся було підлатати, й подався до Гоцика.

— Ти що, справді не з села, а таки звідти? - запитав він, показуючи мундштуком убік міста.

— Звідти, — кивнув хлопчина, намагаючись ще більше увібрати голову в плечі.

Старший конюх недовірливо глянув на завішені тонким серпанком дев'ятиповерхові будівлі, що бовваніли вдалині, і не повірив йому:

— Й ото щоразу сюди? Бозна звідки. Щоб тільки постояти?

— А що, сюди не можна приходити? - стиха запитав Гоцик, з надією однак дивлячись старшому конюху просто у вічі.

— Чому ж не можна? - різко перепитав старший конюх, спаленівши від думки, що хлопчина вловив його настрій. - Хто сказав, що не можна, м-би-га-га?! Хіба я колись проганяв тебе?

— Ні, — одчайдушно повертів голівкою-динькою Гоцик, і про всяк випадок відступив на крок від конюха. - Звідси мене не проганяли.

— То чого ж ти, м-би-га-а?!

Старший конюх окинув Гоцика поглядом, сповненим поблажливого жалю, і знову подивися на жовтаві піраміди міського кварталу. Сам він ніколи не мав дітей, і вже давно потайки тішився цьому. Прикинув-бо, що тепер у нього вистачить грошей навіть на те, аби купити собі квартиру в центрі міста. А мав би дітей - давно випотрошили б. Як випотрошують багатьох інших односельців його, м-би-га-га!..

— То ти що, оце навмисне приходиш і ... дивишся? - тицьнув мундштуком убік миршавої кобилки, яку давно час було забирати з-поміж жеребців: кров на загривку позапікалася - так покусали. - На неї оце, на Мирку?..

— На неї, - ледь чутно проказав Гоцик.

— Мало не щодня, та аж із самого міста?!.. Чого ж це ти на неї ... дивишся, м-би-га-а?!

— Не знаю. Красивий він - цей кінь, — зблиснув Гоцик

очима-сливами. І, втративши відчуття будь-якого страху, знову з надією зазирнув в очі старшому конюху.

— Це ж хто красивий?! - вражено перепитав старший конюх. - Вона, оця кобила, — красива?! Це ти про неї кажеш: "Красива"?! - розреготався таким хрипким басом, мовби бруківку в жорнах перемелював. — Вона, Мирка ?!. М-би-га-га!

Зрозумівши, що знову не вгодив, Гоцик злякано поглядав то на старшого конюха, то на Мирку, і не відповідав. Старший конюх тим часом зупинив свої жорна, утер сльози і, зігнувшись у попереку, щоб Гоцик краще розчув його слова, grimнув:

— Вона така ж красива, як і ти, одоробло мале! Зрозумів? А тепер геть звідси, пташеня боже, бо ще фицне котрийсь із жеребців, -і годинникар тебе не збере! Мирка в нього, бач, красива! Це ж треба, щоб аж таке приверзлося, м-би-га-га?!

Проте ні в'їдливі слова ці, ні регіт старшого конюха додати чогось до Гоцикового переляку вже не могли. Не бажаючи й далі дратувати старшого конюха, хлопчина позадкував-позадкував, а далі повільно, не озираючись, тільки під ноги собі дивлячись, поплентався до передмістя.

Сплюнувши спересердя, що потратив на нього стільки часу, старший конюх завів "кобилу-красуню" на призначене їй місце, — він любив порядок у всьому, — постояв ще трохи біля неї і, невдоволено покректавши: - "М-би-га-га! Отже ж одоробло! От одоробло!.." - пішов займатися своїми звичними справами.

Він добре розумів, що тепер віднаходиться все менше людей, які хоча б сяк-так знали на конях й уміли оцінювати породистість та істинну красу цих дивовижних створінь. "Тай що вдієш, — казав собі старший конюх, — як знавці кінської краси перевелися ще раніше, ніж коні? Та все одно, навіть найзатурканіші вічною метушнею міщани уміли відрізнати звичайного робочого коня від скотомогильної шкапи. А цей хлопчисько, це одоробло!..

Втім, тепер уже старший конюх не сумнівався, що більше сюди хлопчина не прийде: віднадив ірода цього малого, м-би-га-га!..

3

Яким же був його подив, коли наступного дня, ніби нічого й не сталося, Гоцик знову з'явився біля конов'язі. Тільки цього разу підійшов до неї від ріки, мабуть, щоб конюх не бачив, і зупинився там, де був прив'язаний його "красивий кінь" учора. Але, переконавшись, що Мирки нема, змушений був-таки вказатися на очі старшому конюхові. Навіть не здогадуючись при цьому, що той давно помітив і пильно стежить за кожним його порухом.

Щойно хлопець знову опинився біля Мирки, старший конюх нерішуче облишив вила й обережно, теж майже скрадаючись, аби не злякати, наблизився до нього. Довгенько стояв мовчки, кректав, прокашлювався, а тоді винуватим таким, вибачливим голосом запитав.

— Слухай, ти... вона, ну, кінь цей ... що, справді, видається тобі красивим?

— Красивий, — стуливши плечики-крильця, ледь чутно проказав Гоцик.

— Таки красивий, чи це ти так, аби познущатися? І над конем, і наді мною. - Але проказав це стиха, без підсміювання, наче й не довіряв власним очам, або раптом запідозрив, що хлопчині вдалося помітити в Мирці щось таке, чого не здатний розгледіти ні сам він, конюх із конюхів, у п'ятому поколінні, ні хто б то було інший.

— Ви хіба цього не бачите? - ще тихіше мовив хлопчина. - Просто, у нього якась така, ну, своєрідна краса ... Краса старості.

— Що-що? Що ти сказав?! Яка краса, м-би-га-га?! - очманіло втупився старший конюх у хлопчину.

— Старості, — ледь чутно, пересохлими губами проказав Гоцик.

- "Краса старості"?! - аж навіть забув старший конюх про своє невмируще "м-би-га-га!"

Виявляється, цей міський приبلуда здатен був говорити про щось таке, чого він, старший конюх, ні відчуттям, ні розумом своїм, осягнути не міг. Тож тепер вони вже обидва — довго, мовчки - дивилися на кобилу.

Старший конюх хотів сказати, що колись давно, ще лошицею, Мирка й справді була неабиякою, ладною кобилницею, але стримався. Чомусь подумалося, що здатен образити цим хлопчину: раптом сприйме за насмішку. Та й кому яке діло до того, якою вона, ця миршава кобилочка, була змолоду? Кому взагалі яке діло до того, якою була вона, чи яким, ще змолоду, був він, старший конюх; яким було все це, висіяне по розлогій долині, вимираюче село?

Хотів поговорити з Гоциком ще про щось - про що завгодно, аби тільки не мовчати, але знову не наважився. Тай із чого його, в дідька, починати, м-би-га-га?!. Зростав старший конюх одинаком, своїх дітей не мав, а чужих недолюблював, і майже не уявляв собі, як із ними слід поводитися. Лаяти їх - інша річ. Лаяти вмів. Як шкоду чинили. А шкоду вони, нехристі, чинили всі і завжди, м-би-га-га!..

— Ну то ти, той...— нарешті прокректав він. - Якщо вже так хочеться, погладь її. Погладь-погладь, не бійся.

Ще дещо провагавшись, Гоцик справді підступив до Мирки, обережно, лагідно погладив її, але дивився при цьому не на конячину, а на конюха. Й на очах його зблиснули сльози. Як подяка за доброту, м-би-га-га!

Іншої днини, помітивши, що Гоцик дає кобилі грудку цукру, старший конюх уже не підкрадався, а підійшов, як до давнього знайомого.

— Це ти що, завжди вгощаєш її цукром?

— Завжди, — охоче визнав Гоцик, і знову спробував боязко увібрати голову в плечі.

— Чому ж я не помічав?

— Намагався робити це так, щоб ви не бачили.

— Щоб не бачив? Чому, м-би-га-га!.. Та про мене — хоч увесь цукровий завод скорми, мені що?!

Якусь хвилю обидва знічено мовчать. Мирка косує на них сльозавими очима, а вистрижені лишаями запалі боки її заходяться нервовим посіпуванням й безнадійно обвисають, зрадливо видаючи собою старість і немічність.

— А таки, кажеш, красива? - знову спробував старший конюх підступитися до того, що найбільше вражало й інтригувало його.

Хлопець покаюнно стенув плечима, кивнув й обережно погладив Мирку по рапатову, зсіченому лишаями крупу, сам вигляд якого у нього, старого конюха, нічого, крім відрази, не викликав. А з того, як Гоцик робив це, зрозумів, що, до всього, хлопчина ще й побоюється коней; і порадив підходити сміливіше, тільки не ззаду, а збоку і від гриви.

— Від гриви! — просвітліло лице хлопчини, нібито конюх відкрився перед ним з великою таємницею. — Я цього не знав, боявся, що покусає.

Почекавши, поки Гоцик піде собі, старший конюх і собі підступив до Мирки, зупинився на тому ж таки місці, де полюбляв стояти Гоцик, і знову довго, прискіпливо дивився на неї, аж поки не відчув, що в ньому, десь у глибині душі, накипає якась незбагненна лють.

— М-би-га-га! Красуня!.. — проказав він, і хижо посміхнувся. Зараз він почувався людиною, над якою нагле і, головне, безпідставно знущаються. — Він що, має мене за ідіота?! Вона - красива! М-би-га-га!

Так, на конюшні, справді, є красиві коні. Он, хоча б отой, Лукавий. По ньому одразу видно, що це таки ... кінь. Необов'язково й знатися на конях, щоб бачити, який це красень. Але ж він, цей ірод-потвора, Лукавого не помічає, до Мирки тягнеться ... "Красивий кінь"! М-би-га-га!..

4

Наступного дня старший конюх уже просто не міг дочекатися, — настільки не терпілося знову поговорити з Гоциком. Врешті-решт, не втримався, перестрів цього "херувимчика" ще далеко від конюшні...

— Ні, ти мені все ж таки скажи ... але без усіляких там витребеньок. Ти що, справді, гадаєш, що Мирка, оце одоробло, ця напівздохла, лишаями заморена, шкапа, яку вже давно треба було віддати курям на корм ... вона - якась особлива? У ній "щось таке" є?

— А таки щось є, — сумирно стенає плечима Гоцик.

— Та, якщо хочеш знати, що таке кінська краса, — поглянь, он, хоча б на Булану! А ще краще - на отого вороного, чорного, щоб зрозуміліше, — коня. Лукавим його кличуть. Одразу ж видно, що перед тобою порода. Кращого в усій окрузі нема. До нього вже давно з іподрому придивляються. Оце він і є - твій "красивий кінь", якщо вже тобі аж так подобаються коні. Бо тепер, бач, усім подобаються тільки "жигулі" та "форди".

— Мені - тільки коні, — ледь чутно підтвердив Гоцик.

— Аж так?! - щиро подивувався старший конюх. — Не машини якісь там закордонні, а тільки коні? М-би-га-га! - Старший конюх потерся брунатною шиєю об комір просяклої людським і кінським потом, замацьованої сорочки, і знервовано пересіпнув плечима. - Ну то й ходи собі, корми їх, будь-котрим із коней милуйся... Але щоб біля цієї шкапи, Мирки, я тебе більше не бачив.

— Чому?

— Та тому! Я ще й повинен пояснювати тобі, чому? Сказано: не підходь до неї, от і не підходь.

— Якщо вже зовсім не можна... — покірно, зацьковано поглянув у вицвілі очі старшого конюха хлопчина. - Але я хоч іноді, здалеку...

Проте ця його покірність ще більше розпалювала чолов'ягу. Він же не те щоб геть уже, силоміць, забороняв Гоцикові підходити до тієї старої клячі. Що ж він, нелюдь якась, чи що? Навпаки, він із усією щирістю хотів переконати цього міського одоробла, що Мирка просто не варта того, аби нею милуватися. Конюх лише задушевно прагнув пояснити міському приبلуді, що таке справді красивий кінь, а що - не варта погляду людського шкапина. Тож лютило старого саме те, що хлопчина й досі не бажав

пройнятися його благими намірами.

— ... І вбережи тебе Господь талдити при мені, що вона якась там... красива! – раптом збагрянів старший конюх, наповнюючи усе своє єство вже знайомою Гоцику, незбагненною, бозна з чого наточеною, люттю. – Ніколи не наважуйся тикати пальцем в цю дохлятину, й переконувати мене, що це "красивий кінь". Красу знайшов, м-би-га-га! Тьху!..

Старший конюх тицьнув у рота мундштук, з однаковим презирством оглянув і Мирку, й Гоцика, і, сповнений правоти і пихи, подався до конюшні, де в нього ще від учора марудилося хворе лоша. Уже звідти він спостеріг, як Гоцик відшукав-таки поміж іншими кіньми Лукавого, якусь хвилю постояв біля нього, але, здається, так і не збагнувши, що, власне красивого чи особливого знаходить у вороному його господар, знову повернувся до Мирки.

"А щоб тебе!" — спаленів старший конюх, відчуваючи, що, ще мить – і він ухопиться за вила і гнатиме цього виродка-херувима до самого міста.

— Що, Булана тобі не до вподоби, Лукавий – теж?! – знову подався до хлопця. — Жоден кінь, із тих, що біля конов'язі, тобі не подобаються, бо для тебе існує тільки один "красивий" кінь – оця недорізана шкапина, ця стара гонцига Мирка?! Всіх інших не визнаєш?

Гоцик увібрав у себе плечики-крильця і, зціпивши зуби, так, що ледь окреслені вилички мало не попрорізували жовту, майже пергаментну шкіру на щоках, уперто, затято дивився на старого конюха своїми очима-сливками.

— Крім неї тут коней нема, так?! – насувався на нього старший конюх, нервово посіпаючи затиснутими в правиці вилами. – Чи, може, це ти, виродку, все ж таки знущаєшся?.. І над шкапиною, і наді мною.

— Інші...

— Ну, що-що "інші"?!

— Ця, — відступав хлопчина під захист миршавого живота Мирки, – ця... бачите, вона... не така, як усі інші.

— Бо красивіша?! – вибухнув тепер уже непогамовною люттю старший конюх. – Ні, ви тільки погляньте на цього придурка! Він пнеться переконати мене, що красивішого за оцю скотомогильну шкапу, коня не існує!

Старший конюх і цього разу хотів розреготатися, але не зміг. Зміряв, та що там, спопелив хлопчину презирливим поглядом, на якого тільки здатний був, і, сплюнувши, повернувся до конюшні. "Отже ж ірод, от ірод! Такого, як сам, виродка віднайде – і тішиться!"

5

... Проте якоїсь днини Гоцик – справжнього імені якого старший конюх усе ще не вивідав, – біля конюшні чомусь не з'явився.

Конюх сприйняв це спокійно: не прийшов, ірод херувимський, то й не прийшов. Бігати сюди з міста — світ не близький. Та й нема чого... бігати, якщо ні на конях, ні на красі кінській не тямишся: "Красивий кінь Мирка! М-би-га-га!".

Проте й назавтра Гоцика теж не було.

"Ага, — в'їдливо мовив собі старший конюх, — намиливався! Вони, оті вилупки міські, усі такі: надовго їх ні в чому не вистачає. Хоча, звичайно, шкода, що не прийшов..."

А шкода, тому що старший конюх уже настроївся був на зустріч із ним, уже встиг докладно продумати, що і як він розкаже хлопчині про коней (бо про коней він таки знав багатенько, то він на машинах та на всьому іншому, міському, не тямився, бо не дуже й прагнув тямитись), щоб той усе ж таки навчився розуміти, що й до чого...

Тож коли надійшов час здавати зміну Федьові — тридцятип'ятирічному чоловікові, якого, окрім випивки, ніщо інше в цьому світі не цікавило, — старший конюх підійшов до Мирки, знову зупинився на тому ж місці, де любив стояти Гоцик, і довго, уважно, але вже без люті, радше, з наївною цікавістю, дивився на кобилу.

Тепер він уже й сам щиро намагався збагнути, що ж саме приваблює в ній Гоцика; за якими такими ознаками прибудень цей іродський примудряється визначати її красу.

Ось тільки закінчилися ці оглядини тим, що старший конюх ще більше утвердився в давно утвердженій та очевидній думці: жахливішої шкапи, ніж ця, не те що на конюшні, а й у страшному сні побачити, неможливо! На віку своєму довгому нічого потворнішого він не бачив, м-би-га-га!

— А таки правда ваша: час вибраковувати, — погодився з ним Федьо, й собі зупиняючись неподалік. — Не кобила, а привид зі скотомогльника ... Таке вже й на порядну бойню не приймуть.

— Бо в тебе тільки одне в голові: аби швидше на бойню, — невдоволено заперечив нічному зміннику своєму старший конюх. — А що перед тобою, яка не є, а жива душа — тебе не обходить...

Старший конюх і без нього знав, що Мирку давно час пускати під ніж, але щось там у ньому збунтувалося проти цього збайдужілого м'ясника, щось збунтувалося...

— Ти, от, скажи: ти хоч коли-небудь до неї придивлявся? Ні-ні, відповідай: ти хоч раз по-людськи оглянув її: може, в неї щось болить, може, рана загноїлася?..

Федьо вражено зиркнув на старшого конюха, і в очах його вималювався якийсь невимовний жах.

— Ти що, Григоровичу?! Якого б це дідька я до неї мав придивлятися? Стоїть, жує... Нехай вже до неї різник ... придивляється.

— А ти все ж таки взяв би та придивився. "Конюх" ... називається, — суворо дорікнув йому Григорович, і, презирливим поглядом пройшовшись по незугарній постаті Федя, як по нищій шкапині: "Самого давно вибраковувати треба!" — подався геть

Почекавши, поки він зникне у видолинку, Федьо хмикнув, і, так і не зрозумівши, що це на старого нашло, наблизився до Мирки, придивився, чи не роздерла собі посторонками боки, чи не збиті копита; кілька разів штурханув кулаком у черево, аби переконатися, що не роздуло, і, вкотре вже стелюючи плечима, відійшов. Старий

дивував його все більше й більше

— Якого б ото дзябла я присікувався? - зле пробурчав він, переводячи погляд у той бік, де, на схилі видолінка, знову з'явилася, тепер уже невиразна, постать старшого конюха. — Аби тільки до чогось причепитися; горіли б ви тут усі, разом зі своїми кіннями!

6

Увесь наступний тиждень старший конюх працював у нічну, і щоразу, приймаючи від Федя зміну, ніби між іншим, цікавився, чи не з'являвся тут удень хлопчина, ще й описував, який саме. Тепер він чомусь вважав, що просто так, взяти й відмовитися від своїх подорожей, Гоцик не міг. Він, або образився, або ж... Одначе Федьо завжди відповідав, що хлопчика не було. А якби й навідався, то прогнав би. І казав це тільки тому, що старий уже набрид йому своїми дивацтвами.

— А знаєш, — мовив якось Федьові, зупинившись біля Мирки (тепер він зупинявся біля неї все частіше й частіше, підкормлював її, і навіть у теплий, бо ж літній, дощ - тільки її одну - заводив до конюшні), — замолоду вона була справною кобилницею. Не те, щоб, як оцей, напівпородистий Лукавий, але глянути було на що. А головне — сумирною та роботящою.

— Ага, була баба дівкою...— в'їдливо відказав Федьо, й очманіло глянув на старшого конюха. Він уже помітив, що останнім часом той частенько простоє біля цієї облізлої конячини, й одверто підсміювався над старим..

— Бо ти й не міг цього знати! — мстиво зауважив старший конюх. - Хто ти тут? Приблуда! Й двох років не попрацював - ось ти хто! А я, он, час від часу зупиняюся біля неї і пригадую, якою вона ще лошицею була. - А, трохи помовчавши, вражено похитав головою: — Та це тільки я... пам'ятаю. Він, ірод, знати цього не може.

— Хто це "він"? - удав молодий конюх, що не розуміє, про кого йдеться.

— Та ірод же отой, що завжди стояв тут, біля неї; хлопчина, якого Гоциком дразнять. Не помічав хіба?

— Та хоч би й стояв... — із ввічливості промимрив Федьо, так нічого й не збагнувши. — Він уяви не мав, про кого саме з хлопчаків, які вештаються тут, між річкою та конов'яззю, йдеться. — Ішов би ти додому, Григоровичу, та не брав дурне в голову, а тяжке в руки.

— М-би-га-га! - тільки й міг відповісти старший конюх, якось непривітно набачившись при цьому.

Коли, за тиждень, Григорович знову заступив на денну зміну і з'ясував, що Гоцик так ні разу й не приходив, — він чомусь не на жарт занепокоївся. То виходив за ріг конюшні і вдивлявся у далечінь шляху та в обриси міських будівель, в одній з яких мав жити цей дивакуватий хлопчина; то повертався і тупцював біля Мирки, мотаючи головою і час від часу дивуючись: "М-би-га-га! Красива, каже!.. От же ж ірод, от ірод!..".

Одначе минуло ще кілька днів, і передчуття - тяжке, зловісне - підказало старшому конюху, що Гоцик більше не прийде. Ніколи! Не знав, не міг знати, що там із ним

сталося, але сталося. Щось лихе. І ... більше він сюди не прийде.

Усвідомивши це, старший конюх довго й прискіпливо оглядав Мирку, аж поки ці оглядини не розлютили його, і він прохрипів:

— То це ти, гонциго стара, красива?! М-би-га-га!

Озирнувшись, чи нема когось поблизу, він замірився на неї, щоб із усієї люті вперщити чоботом у відвисле, мішкувате черево, але в останню мить якась дивовижна сила стримала його. І це був перший випадок у житті, коли старший конюх відмовив собі в задоволенні вперщити якогось коня чоботом чи батою, аби відвести душу.

7

— Гей, ти, патлатеньке! - покликав одного з хлопчаків, що поспішали на велосипедах до річки. - Ти, ти! До тебе звертаюся, одоробло мале! Це ж ти бував тут із ним, ну, з отим хлопчиною?.. "Гоциком" ви його обзивали.

— Ну, бував, то й що? - прихилив велосипеда рудуватий хлопчина. Старший конюх запам'ятав його: це він гнався за Гоциком, коли той уперше з'явився на конюшні.

— То й чому ж це його так довго нема? Вода ж у річці ніби той, ще тепла.

— Та він же ж у лікарні.

— М-би-га-га?! Як-то... в лікарні?

— Тільки вчора операцію зробили. Складну якусь. Тепер він у цій, як його... ну... в реанімації

— Де-де?! - не зрозумів конюх.

— У ре-а-німа-ції - де ж іще? — зверхньо пояснив хлопчина, хоча й сам до пуття не знав, що воно, це слово, означає. - Це там, звідки, або-або...

— То він що, присмерті, чи що?!

— Сказали ж вам: "або-або"...

Осідлавши велосипеда, рудий кинувся наздоганяти друзів, а старший конюх ще якийсь час поспішав за ним, не маючи сили волі ні його покликати, ані самому зупинитися.

— Гей, ти, патлатий! - нарешті гукнув навздогін. - Ти ж не сказав, у якій він лікарні!

— У залізничній! - відповів хлопчик, не озираючись. - Дитяче відділення!

До кінця зміни старший конюх блукав господарським двором, мов неприкаяний: то без будь-якої потреби заходив до конюшні, то повертався до Мирки, щоб заціпеніло постояти біля неї; а то ще й піднімався на пагорб і довго, сумовито вдивлявся у передмістя.

Наступного ранку він привів до конюшні їхнього сільського парубійка, який навчався в Одесі, у художньому училищі, показав йому Мирку і рішуче проказав.

— Ось вона, м-би-га-га! Малюй. Коня цього...

— Якого?! - ошелешено перепитав парубійко.

— Показали ж тобі, якого саме.

- То що, я маю малювати цю дохлятину?!

— Сам ти "дохлятина",— відважив йому запотиличника старший конюх. —

Художник ти, чи хто?! Заплачу, як домовлялись: робота є робота. І щоб була мені такою ж, як оце тут стоїть.

— Але чому саме її?.. - на півслові затнувся недовчений маляр. - Краще вже он того, крайнього, білого.

— Того, білого, й без тебе намалюють. Зрозумів?! А тобі, он, її ... судилося. І не наважуйся щось там прикрашати. Щоб я отак глянув на неї, й одразу ж сказав: " Вона! Мирка!" М-би-га-га!

— На бога, Мирка, то Мирка!.. - кислувато посміхнувся студентик, видобуваючи з новенького дипломатика альбом для малювання. - Ван Гог, он, ще й не таке на замовлення малював. І не він один. Моя справа - продати талант. Усе для споживача!

— Бовдур ти, а не художник. Й Іван Гога твій - такий же, — переконливо визначив старший конюх, і, зневажливо вимірявши парубійка поглядом, сповненим жалю й презирства, пішов собі геть.

8

Спочатку його не пропускали до корпусу лікарні, потім до дитячого відділення, але старший конюх рішуче відсторонював кожного, хто опинявся на його шляху; а халат, якого йому намагалися тицьнути в руки, бо ж прийшов прямо з конюшні, він зіжмакав і пожбурих на підвіконня.

— То й як він там? - повстав, врешті-решт, перед старшою медсестрою, що поспішала кудись із набитою паперами течкою. - Хлопчина як, питаю?

— Який ще "хлопчина", прости й помилуй? - одчайдушно, мовби спросоння, похитала головою медсестра.

— Ну, той, якому оце позавчора операцію... Худенький такий.

— Горіщак, чи що?

— Може, й Горіщак.

— То все ж таки: Горіщак, чи не Горіщак?

— Звідки я знаю: Горіщак — не Горіщак, м-би-га-га?! Хлопчина, кажу.

— У нас відділення таке - "дитяче". Старих ми тут, прости й помилуй, не тримаємо.

— Та блаженький такий, ніби з хреста знятий...

— Якщо "з хреста", тоді Горіщак, — незворушно визнала медсестра, і тільки тепер старший конюх звернув увагу, що й сама вона - миршавенька та нікудишня, мов би з того ж таки хреста знята, м-би-га-га!

— То й що, як він там?..

— Як усі, котрі після операції, прости й помилуй. Батьки зараз біля нього. Ви ж йому хто такий будете?

— Я? - несподівано знітився старший конюх. - Я хто... я навідався, ось. Конюх я, старший...

— Хіба що ... "старший". З конюшні - та в лікарню, прости й помилуй. За версту тхне ...— Осудливо пройшлася медсестра поглядом по зашкарублених кирзових чоботах старшого конюха і, зневажливо підібгавши губи, процідила:

— До палати не можна. І взагалі, звільніть приміщення. Розводите тут, прости й

помилуй, антисанітарію...

— Тільки тоді звільню, як оце передасте, — поклав перед нею на підвіконня напхану склянками з медом та сметаною, пачками з печивом і ще бозна чим, торбину. — А ще — ось це, — видобув із внутрішньої кишені згорнутий у сувій альбомний аркуш із малюнком.

Затиснувши течку під пахвою, медсестра розгорнула його, глянула, й на обличчі її ... вималювався невимовний жах.

— Це що за ... страховисько таке, прости й помилуй?!

— Де... страховисько? Це з моєї конюшні... кінь.

— Який же це кінь?! Хіба це кінь?! Це ж страшилка якась, прости й помилуй. Із мультиків.

— Хто "страшилка"? Хто "страшилка"?! — враз завівся старший конюх. — Сказав би я, хто тут страшилка, м-би-га-га! — Він вирвав із рук медсестри малюнок, вихопив із нагрудної кишеньки напіврозтроснену кулькову ручку і, приклавши полотно доморощеного Ван Гога до стіни, кострубатими буквами вивів: "Красивий кінь Мирка". — Ось так! — переможно глянув на медсестру. — І зараз же передай. А ні, то я сам передам!

Медсестра стенула плечима, глянула на малюнок, знову стенула ...

— То й що сказати, від кого... цей, прости й помилуй, шедевр?

— "Від кого, від кого"?! — вже не так грізно пробурчав старший конюх. — Твоє діло — передати. Хлопчина знатиме від кого! — І, рішуче відвернувшись, грузко, перевальцем попрямував до дверей. — "Страшилка, бач, із мультиків" ... Це ж хто, Мирка моя — страшилка? Теж мені красуня в халаті віднайшлася... м-би-га-га!

1981рік